

Охорона правопорядку

УДК 351.746.1:001

І.І. Балицький

*Національна академія Державної прикордонної служби України
ім. Богдана Хмельницького, Хмельницький*

МОДЕЛЬ МОЖЛИВИХ ДІЙ ПРАВОПОРУШНИКІВ ЩОДО ЇХ ПІДГОТОВКИ ДО НЕЗАКОННОГО ПЕРЕТИНУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В ПУНКТАХ ПРОПУСКУ НА ШЛЯХАХ МІЖНАРОДНОГО СПОЛУЧЕННЯ

На основі аналізу оперативно-службової діяльності підрозділів охорони державного кордону у роботі розроблена модель можливих дій правопорушників з метою незаконного перетину ними державного кордону в пунктах пропуску. Проведене дослідження може бути рекомендоване керівнику підрозділу охорони державного кордону як частина загальної методики прийняття управлінських рішень з виявлення порушників законодавства з прикордонних питань.

Ключові слова: прикордонний контроль, правопорушник, пункт пропуску, модель.

Введение

Постановка проблеми. Вплив організованої злочинності, поширення міжнародного тероризму, зростання незаконного обігу наркотиків, посилення нелегальної міграції, можливості виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру визначають основні загрози національній безпеці України. Такі загрози потребують істотних змін у стратегії та підходах стосовно охорони та захисту державного кордону. Прикордонний контроль в пунктах пропуску через державний кордон не можливий без постійного пошуку шляхів його оптимізації, підвищення якості та технології його проведення з метою приведення у відповідність з міжнародними нормами та стандартами [1]. Моделювання дій порушників законодавства з прикордонних питань в пунктах пропуску один із шляхів підвищення ефективності прикордонного контролю, недопущення неконтрольованого перетину державного кордону. Для створення моделі дій правопорушників з метою незаконного перетину ними державного в пунктах пропуску через державний кордон України необхідно проаналізувати та визначити всі можливі чинники та статистичні данні, що у подальшому нададуть змогу отримати характерні варіанти дій правопорушників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання удосконалення прикордонного контролю на шляхах міжнародних сполучень розглядалися в роботах В.О. Назаренко, О.А. Бінковського, С.П. Гетманюка, В.І. Денисова, Б.Ф. Єрошина та ін., але моделювання дій порушників законодавства в пунктах пропуску через державний кордон потребує внесення коректив у відповідності сучасної обстановки, що обумовлює необхідність проведення досліджень в даному напрямку.

Мета статті. Зважаючи на це, у даній статті увага автора зосереджується на розробці моделі можливих дій правопорушників з метою незаконного перетину ними державного кордону в пунктах пропуску на шляхах міжнародних сполучень.

Виклад основного матеріалу

Аналіз затримань порушників законодавства про державний кордон свідчить, що основна їх частина була затримана при здійсненні [2]:

- 1) перевірки паспортних документів в пунктах пропуску;
- 2) під час здійснення огляду транспортних засобів і вантажів;
- 3) при здійсненні контролю за режимом в пунктах пропуску (при веденні спостереження).

Проведемо коротку характеристику складових прикордонного контролю під час яких здійснюється основна маса затримань порушників законодавства про державний кордон. Характер дій порушників законодавства про державний кордон зводиться до трьох основних напрямків:

- 1) по недійсним документам на право перетинання державного кордону;
- 2) спроби порушення державного кордону з використанням конструктивних особливостей транспортних засобів та вантажів;
- 3) уникнення всіх видів контролю (з врахуванням облаштування пунктів пропуску та його характеристик).

Розглянемо зазначені напрямки більш детально. По недійсним документам на право перетинання державного кордону:

- слідування через державний кордон без наявних паспортних документів та видання себе за постраждалого громадянина будь-якої держави (в тому числі і України);

– спроби перетину державного кордону з повністю підробленими документами;

– спроби перетину кордону по документам, які містять часткові підробки (продовження терміну дії документа чи візи, переклейка фотографії, заміна аркушів паспортного документа, хімічне травлення, виправлення тексту, тощо);

– спроба перетину кордону з використанням чужих документів.

Тобто, надання неправдивої інформації при перетині кордону в цілому зводиться до пред'явлення для перевірки прикордонному наряду «Перевірка документів» в пункті пропуску, паспортного документа з ознаками фальсифікації. Використання конструктивних особливостей транспортних засобів та вантажів зводяться до можливого переховування в транспортних засобах, в тому числі з обладнанням схованок, також використання різного виду вантажу для переховування від прикордонного контролю.

Важливим елементом тактики дій порушників законодавства про державний кордон є вивчення ними характеру пасажирського потоку через пункти пропуску, вивчення характеристик пункту пропуску та стану його облаштування з метою можливого слідування через кордон з уникненням всіх видів контролю.

Виходячи із вищезазначеного, побудуємо модель імовірних дій порушників законодавства про державний кордон з метою їх незаконного перетинання державного кордону в пункті пропуску.

Дана методика моделювання полягає у системі аналітичних та практичних заходів направлених на визначення більш вірогідних дій правопорушників. Створення моделі дій правопорушників надасть можливість випереджувати та розкривати наміри скоєння правопорушень законодавства з прикордонних питань в пунктах пропуску через державний кордон.

Модель можливих дій правопорушників щодо підготовки до незаконного перетину ними державного кордону в пунктах пропуску може складатися з двох етапів:

а) розробка моделі дій правопорушників при завчасній підготовці до скоєння правопорушення (рис. 1);

б) розробка моделі дій правопорушників при безпосередній підготовці до скоєння правопорушення (рис. 2).

Розробка моделі дій правопорушників при завчасній підготовці до скоєння правопорушення полягає у наступному:

1. Шляхом проведення фільтраційних заходів з порушниками законодавства визначити джерела надходження інформації щодо місць та пунктів пропуску для скоєння правопорушення, у якому висвітлити наступні чинники та факти:

– наявність у засобах масової інформації даних про пункти пропуску та правопорушення;

– данні про пункти пропуску від кримінальних структур;

– данні про пункти пропуску від туристичних та інших фірм, установ;

– вивчення за допомогою топографічних карт, схем тощо.

2. Виходячи з аналізу статистичних даних затримання правопорушників, визначити маршрути та способи висунення правопорушників до вибраних пунктів пропуску. Дані способи можуть бути:

– на транспортних засобах (автомобільний, залізничний, пасажирський, вантажний);

– з використанням попутного автотранспорту;

– з використанням маршрутного автотранспорту;

– комбінованим шляхом.

3. Проведення аналізу та визначення способів порушення державного кордону за наступними критеріями:

а) використання паспортних документів за способами отримання, а саме:

– викрадених чужих документів;

– отримання документів через туристичні та інші фірми;

– виготовлення (підробка) документів безпосередньо порушником;

– використання посередників для отримання документів;

– використання кримінальних структур.

б) використання транспортних засобів закордонного прямування:

– використання (проникнення) транспортних засобів в тилових районах;

– використання (проникнення) транспортних засобів безпосередньо в пункті пропуску.

в) спроба уникнення всіх видів контролю в пункті пропуску шляхом порушення режимних заходів.

4. Провести аналіз проведених фільтраційних заходів щодо розроблених легенд правопорушників за наступними даними:

– мета перетину державного кордону;

– отримання паспортного документа (де, коли, при яких обставинах, в кого, яку грошову винагороду надавав правопорушник);

– хто сприяв в отриманні інформації, отриманні документів;

– хто розробляв легенду.

Отриманий аналіз тактики дій надає можливість перейти до вивчення та аналізу дій правопорушників при безпосередній підготовці до правопорушення.

Розробка моделі дій правопорушників при безпосередній підготовці до скоєння правопорушення, яка полягає у наступному.

1. За результатами фільтраційних заходів провести аналіз та встановити дії правопорушників при прибутті в місця (райони) дислокації пунктів пропуску в якому визначити:

а) вибір місця проживання правопорушника:

– готелі, гуртожитки;

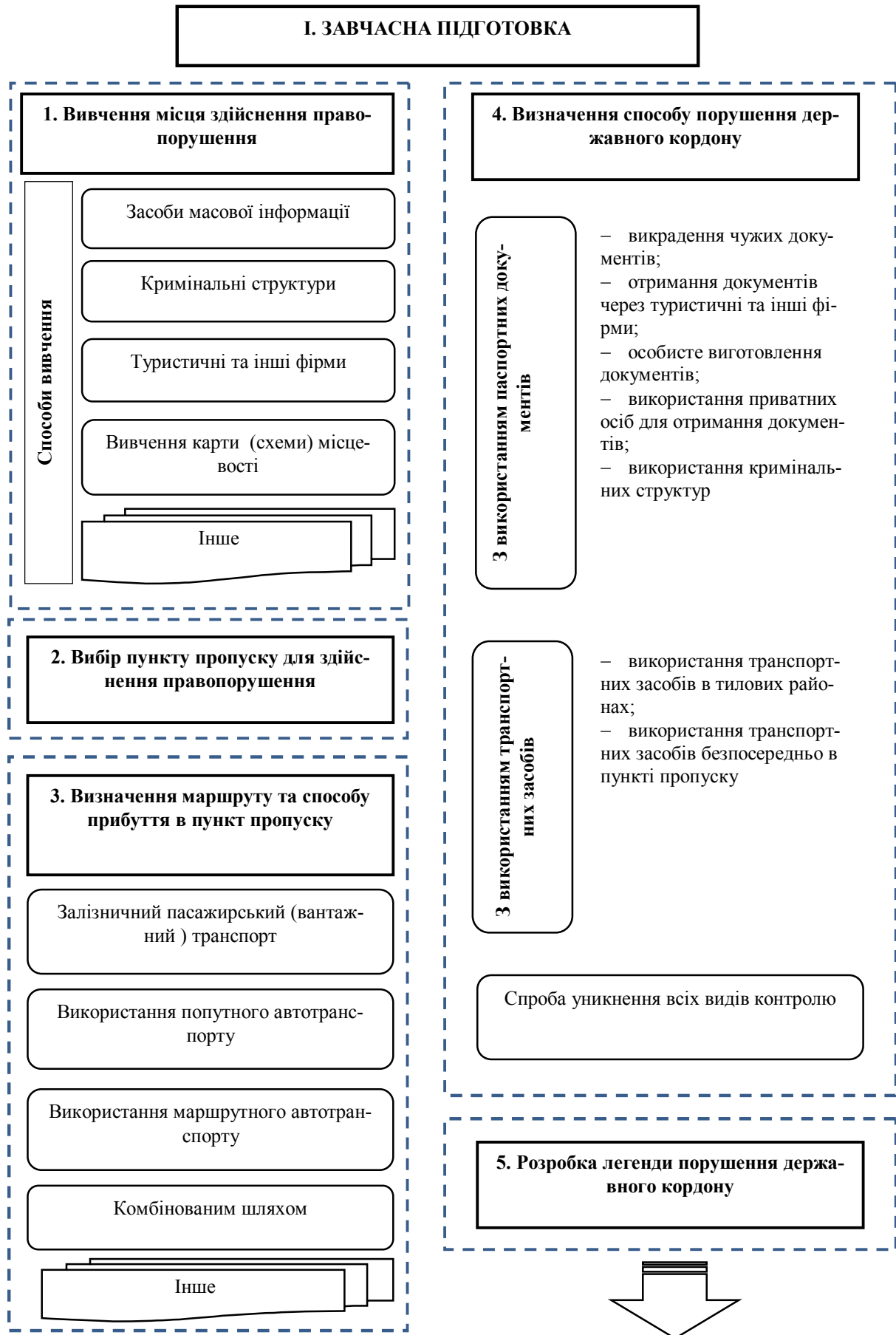

Рис. 1. Модель дій порушників законодавства про державний кордон України. Завчасна підготовка (варіант)

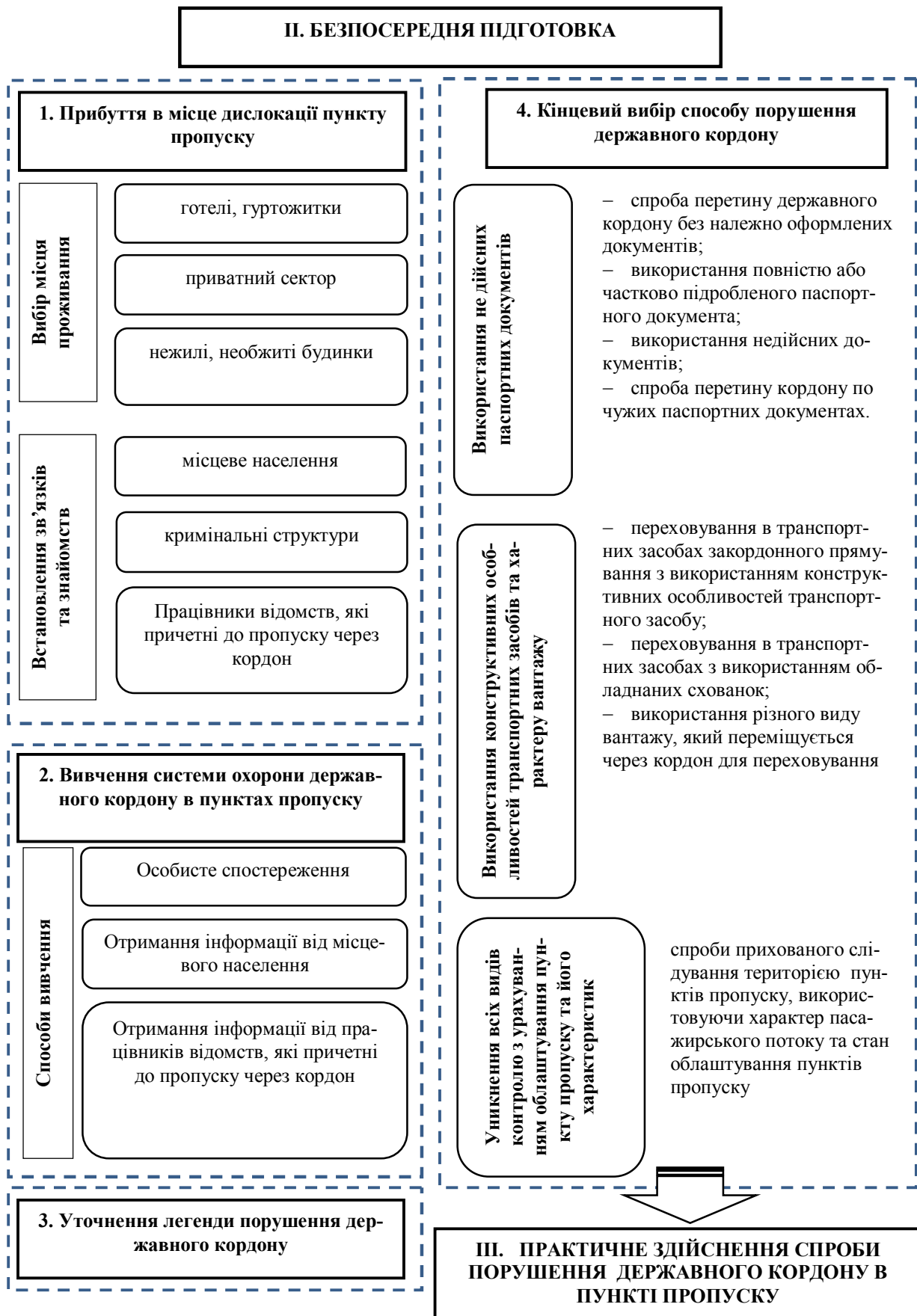

Рис. 2. Модель дій порушників законодавства про державний кордон України.
Безпосередня підготовка (варіант)

– приватний сектор;
 – нежилі, необжиті будинки;
 – інші місця.
 б) встановлення правопорушником зв'язків та знайомств серед:

– місцевого населення;
 – кримінальних елементів;
 – представниками відомств та контрольних служб, які причетні до пропуску через державний кордон.

2. Провести аналіз порядку та способів вивчення правопорушниками системи охорони державного кордону в пунктах пропуску у якому визначити:

– яким чином проводилось спостереження;
 – яким чином отримувалась інформація від місцевого населення;
 – яким чином отримувалась інформація від представників відомств та контрольних служб, які причетні до пропуску через державний кордон.

3. Провести аналіз фільтраційних заходів щодо розроблених легенд правопорушників.

4. Провести аналіз способів порушення державного кордону за наступними даними:

а) при спробі надання про себе неправдивої інформації (недостовірних даних):

– з використанням повністю підробленого паспортного документу;

– з використанням паспортного документу в якому було виявлено часткову підробку (заміна фото, заміна сторінок тощо);

– з використанням недійсного паспортного документу;

– з використанням чужого паспортного документу;
 – спроба перетнути державний кордон без належно оформленого паспортного документу;

б) при спробі використання транспортних засобів закордонного прямування (конструктивних особливостей та характеру вантажу):

– переховування в конструктивних особливостях (вид, тип, місце укріття);

– використання різного роду вантажу (характер вантажу, тип);

– переховування в транспортних засобах з використанням обладнаних схованок (місце обладнання, розміри);

в) уникнення всіх видів контролю з урахуванням облаштування пункту пропуску та його характеристик:

– способи прихованого слідування;
 – маршрути прихованого пересування в пункті пропуску;

– чи використовувались транспортні засоби.

Висновки

Модель можливих дій правопорушників з метою їх незаконного перетину державного в пунктах пропуску через державний кордон України, що розроблена, надасть можливість внести корективи у моделі охорони державного кордону підрозділами, вдосконалити роботу інспекторського складу підрозділів щодо виявлення правопорушників з прикордонних питань в пунктах пропуску через державний кордон України, визначити напрямки зосередження основних зусиль, підготувати штабом обґрунтовані пропозиції начальнику органу охорони державного кордону для прийняття ним рішення на охорону державного кордону.

У подальших наукових дослідженнях доцільно на основі аналізу інформаційно-аналітичної роботи оперативно-розшукових підрозділів розробити деталізовані моделі можливих дій правопорушників для різних видів пунктів пропуску на державному кордоні України.

Список літератури

1. Литвин М.М. *Інтегроване управління кордоном: підруч.* / М.М. Литвин. – Хмельницький: НАДПСУ, 2011. – 510 с.

2. Шишоліш П.А. *Євро-2012: досвід та уроки: навч. пос.* / П.А. Шишоліш. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ ім. Б. Хмельницького, 2013. – 352 с.

Надійшла до редколегії 24.07.2013

Рецензент: канд. військ. наук, доцент Б.Ф. Єрошин, Національна академія Державної прикордонної служби України ХНУ, Хмельницький.

МОДЕЛЬ ВОЗМОЖНЫХ ДЕЙСТВИЙ ПРАВОНАРУШИТЕЛЕЙ ПО ИХ ПОДГОТОВКЕ К НЕЗАКОННОМУ ПЕРЕСЕЧЕНИЮ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАНИЦЕ В ПУНКТАХ ПРОПУСКА НА ПУТЯХ МЕЖДУНАРОДНЫХ СООБЩЕНИЙ

И.И. Балицкий

На основе анализа оперативно-служебной деятельности подразделений охраны государственной границы в работе разработана модель возможных действий правонарушителей с целью незаконного пересечения ими государственной границы в пунктах пропуска. Проведённое исследование может быть рекомендованное руководителю подразделения охраны государственной границы как часть общей методики принятия управленческого решения по выявлению нарушителей законодательства с пограничных вопросов.

Ключевые слова: пограничный контроль, правонарушитель, пункт пропуска, модель.

THE MODEL OF VIOLATORS' POSSIBLE ACTS ON PREPARATION FOR BORDER VIOLATION IN CHECK POINTS VIA THE STATE BORDER

I.I. Balyts'kyi

The model of border violators' possible acts in the check points is presented in the article basing on the analysis of operational and service activity of border divisions. The following research may be used by the director of border division as a part of the methods of making administrative decisions on the border violators' detection.

Keywords: border control, violator, check point, model.